

bam
bú

Philippe Nessmann

EN PERILL DE MORT

La conquesta del pol

Editorial Bambú és un segell
d'Editorial Casals, S.A.

© 2005 Éditions Flammarion per al text
i les il·lustracions
© 2008, d'aquesta edició, Editorial Casals, S.A.
Tel.: 902 107 007
www.editorialbambu.com

Títol original: *Au péril de nos vies.*
La conquête du pôle
Il·lustració de la coberta: François Roca
Traducció: Albert Pejó

Crèdits fotogràfics del quadern de documentació:
Corbis/Bettmann 2,3,11,13,14
Corbis/Historical Society of Seattle and King
Country dba Museum of Hi 10
Corbis/John Conrad 9 (a dalt)
Corbis/Tim Davis 9 (a baix)
Corbis/William Findlay 8; Rue dels Archives 1
Rue dels Archives/Süddeutsche Zeitung 15 (a baix)
Rue dels Archives/The Granger Collection NYC 12
(esquerra i dreta)
Getty Images/Hulton Archive 15 (a dalt)
Getty Images/Robert Peary/Hulton Archive 16.

Il·lustracions del quadern de documentació:
(pàgines 4/5 i 6/7): Olivier Audy.

Primera edició: octubre de 2008
ISBN: 978-84-8343-050-7
Dipòsit legal: M-36.003-2008
Printed in Spain
Imprès a Anzos, S.L. –Fuenlabrada (Madrid)

No és permesa la reproducció total o parcial d'aquest llibre, ni el seu tractament informàtic, ni la transmissió en cap forma o per qualsevol mitjà, sigui electrònic, mecànic, per fotocòpia, per gravació o altres mètodes, sense el permís previ i per escrit dels titulars del *copyright*.

Primer capítol
Groenlàndia, estiu del 1908

Per fi arribem Una trobada agitada Enrolament

La història gran va començar cinc anys després, durant l'estiu del 1908.

–Matthew! ... Matthew!

En sentir el meu nom, vaig deixar el ribot damunt del banc i vaig abandonar el patí de trineu que estava fent. Amb el dors de la mà, em vaig espolsar els encenalls que se m'havien enganxat al jersei, i després em vaig enfilet per l'escala metàl·lica que portava al pont del vaixell.

–Matt... Vine a veure això, fill meu!

Era el comandant Peary. Encara que jo ja tenia quaranta-dos anys i ell deu anys més, em continuava dient afectuosament «fill meu». El bigoti pèl-roig espès a penes li amagava el somriure de costat, i sota les celles esbullades, els seus ulls grisos espurnejaven. Va recolzar la seva voluminosa ossada a la barana del *Roosevelt*:

–Mira, ja hi som! Un altra vegada...

Jo em vaig recolzar a la borda.

A estribord hi havia uns quants blocs de gel grossos que flotaven al mar i, just al darrere, es dibuixava la silueta d'una terra: Groenlàndia. La costa salvatge estava com tallada, castigada per les tempestes. Uns penya-segats rocosos immensos es capbussaven al mar. I entre aquelles forteses inexpugnables, lliscaven de manera imperceptible unes quantes glaceres que abocaven batallons de blocs de gel a l'oceà.

La puresa de l'atmosfera donava al paisatge uns colors extraordinaris, com no se'n veuen en cap altre lloc: el blanc resplendent dels icebergs, les venes blavoses de les glaceres, el marró vermellós de la roca marbrat amb pedra calcària groga, el verd intens dels prats on vagarejaven els pingüins i, més enllà dels penya-segats, lluny a l'horitzó, la blancor immaculada de les neus perpètuas.

M'hauria pogut passar hores admirant aquella terra. Ja me la coneixia de memòria i me l'estimava com si hi hagués nascut. Era la setena vegada en disset anys que acompanyava Robert Peary a aquelles regions polars. En el passat hi havia viscut alegries immenses, com al 1892, quan el comandant va aconseguir demostrar, després d'una audaç travessia amb trineu fins al nord de Groenlàndia, que era una illa i no un continent. La tornada a Nova York havia estat triomfal: el públic s'havia entusiasmat amb les nostres aventures àrtiques.

Però aquella regió hostil també havia estat l'escenari d'episodis més dolorosos. Les dues últimes expedicions, de 1898 a 1902 i després de 1905 a 1906, havien tingut per objectiu la conquesta del pol nord, dos fracassos que coïen. En el primer intent, mentre avançàvem, esgotats, per la neu a 50 graus sota zero, Peary no va parar atenció al fred que li rosegava els peus. Un vespre, en treure's les botes, va descobrir que tenia els dits negres i durs. Congelats. El veredictes del metge de l'expedició va caure com una ganivetada: «S'han d'amputar.» «Vostè és el metge –va respondre Peary– però deixi-me'n prou per posar-me dret i arribar fins al pol!»

Discretament, vaig abaixar els ulls cap al pont de fusta del *Roosevelt*, i després cap a les sabates ortopèdiques del comandant. Els dos dits petits, un a cada peu, això era l'únic que li quedava. Però una voluntat intacta, indestruïble, continuava donant vida a aquell cos mutilat: la voluntat de ser el primer home a arribar al pol nord. Una autèntica força de caràcter!

–Borup! –va cridar el comandant–. Vingui a veure-ho!

Un home de cabellera abundant va travessar el pont i se'ns va unir. George Borup, vint-i-tres anys i cara de nen, era el benjamí de l'expedició. Acabava de sortir de la universitat i ja participava en el seu primer gran viatge. El comandant l'havia enrolat per la seva resistència: era campió de marxes a peu.

–Borup, hem arribat al nord-est de Groenlàndia. Aca-
bem de travessar la línia imaginària que separa el món ci-
vilitzat del món àrtic...

El comandant va resseguir amb la mirada la costa sal-
vatge.

–Ara, la civilització queda darrere nostre. Ja no ens ser-
veix de cap ajuda. Hem penetrat en un univers hostil on
haurem de sobreviure amb els nostres propis mitjans.

–Comandant, quan diu...

Uns crits van interrompre Borup.

Uns crits estridents!

Allà, a la vora, a tres-cents metres del vaixell, hi havia
dos homes que gesticulaven. Tres més van sortir d'unes
cabanes de fang. Uns quants gossos es van posar a udolar.
Els homes van córrer cap als caiacs i els van ficar a l'aigua.
Van venir corrents cap a nosaltres.

Borup, desconcertat, es va girar cap a Peary. El noi mi-
rava d'interpretar alguna reacció en el rostre del coman-
dant, per saber si s'havia de preocupar. El comandant se'n
va adonar i es va girar cap a mi, amb mirada de malícia:

–Matt, vés a buscar els fusells i els ganivets!

Un minut després, pujava de la bodega amb un grapat
d'armes. Els caiacs ja es trobaven molt a prop del *Roose-
velt*. Els crits es van intensificar.

Borup, molt preocupat, va agafar un fusell i va compro-
var que estigués carregat.

–Però... i les bales?

Els caiacs van topar contra el *Roosevelt*. Dos homes van agafar les cordes que penjaven i es van enfil·lar pel buc.

–Comandant! –va cridar Borup–. No hi ha...

Peary li va agafar el fusell de les mans i el va tranquil·litzar amb un somriure:

–Les armes ens faran servei més endavant. De moment, observi...

Els dos homes van saltar la barana. Portaven roba feta de pell, eren més aviat petits i rodanxons i tenien els cabells llargs i negres, la pell morena i els ulls ametllats.

De cop, un dels dos es va precipitar damunt meu criant:

–*Miy! Miy maripalook!*

Sota la mirada bocabadada de Borup, l'home em va abraçar. L'altre ballava al voltant de Peary i cantava:

–*Peary aksoah!... Peary aksoah!*

«Peary aksoah» volia dir en esquimal «el gran Peary», per la seva mida. «Miy» era el meu sobrenom i «maripalook» volia dir «l'amable».

Borup es va adonar que li havíem gastat una broma. Els esquimals no tenien males intencions, només estaven molt emocionats de tornar-nos a veure.

Els vaig demanar notícies dels meus vells amics. Què se n'havia fet, del meu company Ootah des de l'últim viatge, dos anys enrere? Havia tingut un altre fill? Quina gran alegria! I el seu germà Egingwah, com estava? Bé? Me n'alegro! I el jove Ooqueah? Enamorat d'Anaddoo, la filla

d'Ikwah? Una notícia que em va fer sentir vell! En el meu primer viatge a Groenlàndia, Ooqueah tenia dos anys i tot just començava a articular sons. En les expedicions següents, aprenia a pescar i a construir iglús de neu. I ara ja era un adult i estava a punt de fundar una família...

Després d'aquest retrobament tan alegre, Peary es va dirigir a Seegloo en la llengua esquimal.

–Seegloo, venim de Nova York per tornar a intentar arribar al pol nord... Igual que última vegada, el viatge durarà un any. Primer anirem cap al nord amb vaixell. Després, passarem hivern a bord. I a primavera sortirem amb trineu cap al pol, damunt de gel.

Sentir Peary parlant esquimal era divertit. Mai havia fet l'esforç d'aprendre correctament aquella llengua. Parlava com els indis, o més aviat com un americà parlant com els indis.

–Necessitem gossos per tirar els trineus. I homes per conduir-los. I també dones per fabricar vestits de pell. Voleu venir?

La cara de Seegloo, fins aleshores somrient, es va enfosquir de cop. L'esquimal havia participat en el nostre últim intent d'atacar el pol, al 1906, i li devien tornar a la ment imatges terribles: la fam i l'angoixa de la mort. Quan érem al mig de la banquisa, lluny de tot, l'estat deplorable del gel ens havia endarrerit molt. A menys de 320 quilòmetres del pol nord –era un rècord, ningú no s'hi havia acostat mai tant–, ens havíem vist obligats a girar cua, per

falta d'aliments. La tornada havia estat espantosa: afamats, a l'extrem de les nostres forces, ens havíem menjat els gossos per sobreviure. Si no, hauríem mort allà.

Peary va intentar tranquil·litzar Seegloo:

—No us preocupeu! Fa dos anys que preparo aquest viatge. He entès per què última expedició fracàs, i tinc programa molt detallat per aquesta nova expedició. He comprat totes provisions necessàries. A les bodegues portem 8 tones farina, 500 quilos cafè, 400 quilos te, 5 tones sucre, 3 tones i mitja llard fumat, 5 tones galetes, 100 caixes llet condensada i 15 tones pasta de greix i de carn... Amb això no ens morirem de fam. Ho prometo!

Seegloo em va llançar una mirada interrogadora: totes aquestes quantitats no significaven res, per a ell. Jo feia que sí amb el cap amb convicció, per fer-li comprendre que el comandant sabia el que es feia. Per acabar-lo de convèncer, Peary va agafar un fusell i l'hi va allargar:

—A canvi de vostra ajuda, us donarem fusells, ganivets, agulles de cosir d'acer, mistos...

Seegloo va inspeccionar l'arma amb molta atenció. Els esquimals de Groenlàndia viuen de la caça i la pesca. Tradicionalment, es fabriquen els hams, les puntes de fletxa o els ganivets d'os o de marfil, i encenen el foc fent picar dues pedres. Per tant, no necessiten els nostres objectes moderns per sobreviure. Però els fusells i els mistos els faciliten molt la vida, i per això els entusiasmen.

–D’acord –va acabar responent–. Vinc amb vosaltres. I miraré si hi ha altres famílies interessades. Quan sortiu?

–Demà.

L’endemà, moltes famílies senceres amb els seus gossos van pujar a bord del *Roosevelt*. Després d’altres parades més al nord, la tripulació per fi va quedar completa: ara érem 20 americans, 49 esquimals, dels quals 22 homes, 17 dones i 10 nens, i 246 gossos.

A continuació, el vaixell va reprendre la llarga ruta cap al nord.

De tant en tant, a la costa, uns munts de pedres ens recordaven l’extrema dificultat del que ens esperava. Aquí, la tomba de dos homes del *North Star*, morts el 1850. Allà, la sepultura de Hall, cap de l’expedició americana *Polaris*. Més al nord, l’últim lloc de repòs de tres mariners d’una expedició anglesa del 1876.

Abans que nosaltres, molts altres homes havien intentat arribar al pol nord amb vaixell, amb trineu i fins i tot amb globus!

Cap d’ells no ho havia aconseguit.

